

ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ КОМП'ЮТЕРНИХ ВІРУСІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджен походження назв комп'ютерних вірусів, що класифікуються за різними ознаками. Аналізується вплив іноземної мови на назви (підписи) комп'ютерних вірусів.

Ключові слова: походження, віруси, назва, класифікація.

Abstract

In work on the basis of the analysis explained the origin of the names of computer viruses, which are classified according to various criteria. The influence of foreign language on the name (signature) of computer viruses

Keywords: Origin, viruses, title, classification.

Із розвитком комп'ютерних та Інтернет-технологій в Україні сформувалася відповідна українська комп'ютерна субмова, яка потребує детального вивчення, оскільки в ній спостерігаються цікаві явища: утворення нової лексики, термінології, фразеології, формування специфічного синтаксису, поява великої кількості комп'ютерних жаргонізмів тощо.

Усі дослідники сходяться на думці, що назви комп'ютерних вірусів є переважно англомовного походження, а якщо і є назви, які виникають на українському ґрунті, то їх надзвичайно мало. Комп'ютерний вірус – це спеціальна програма, написана з метою викликати несправність у певній операційній системі чи окремій прикладній чи сервісній програмі.

Перший в історії комп'ютерний вірус ("Среер") був створений у 1971 році працівником компанії, що обслуговувала військову мережу ARPANET, яка передувала появі Інтернету.

Перший вірус відзначався приязністю, повідомляє "Глобалізм", він не намагався вкрасти дані, стерти важливу інформацію або якимось чином шкодити – він просто виводив на монітор повідомлення: "Я Пролаза, якщо зможеш, злови мене!". Коли ж вірус виявляв власну копію на комп'ютері, він прагнув перейти на інший.

Цікаво, що творець першої програми, здатної "заражати" комп'ютери, створив і перший в історії антивірус – програму Reaper (Жнець або Смерть), яка знаходила Кріпера і знищувала його. Через десятки років світ відчув перші ознаки вірусної лихоманки, яка вибухнула в 90-і роки. 1982 року в мережу був закинутий вірус Elk Cloner, розроблений 15-річним хакером.

Переважно **назви комп'ютерних вірусів** у сучасній українській мові запозичені з англійської мови, оскільки вони мають англомовні імена, а в українській існують як дослівно перекладені слова чи словосполучення. Спеціалісти та звичайні користувачі ПК роблять буквальный переклад таких назв українською мовою, дуже рідко надаючи шкідливим програмам адаптовані українські назви. Виняток становлять віруси, створені україномовними чи російськомовними користувачами, котрі зберігають у своїх назвах поняття, знайомі таким користувачам (наприклад, *вірус Динамо*, що має назву київського футбольного клубу). По назві цього вірусу можна догадатись, яку саме дію він виконує над комп'ютером, а саме, виводить на екрані монітору символічний надпис «Динамо чемпіон!!».

Аналізуючи назви комп'ютерних вірусів, їх можна чітко розділити на кілька груп: назви комп'ютерних вірусів за місцем виникнення, за датою активації, за дією, за кількістю байтів, за характерним текстом, візуальним ефектом, за автором тощо.

Назви комп'ютерних вірусів за місцем виникнення. Назви такого типу зберігають у собі географічні назви, де уперше було введено у дію вірус. У назві такого вірусу або маємо прикметник, утворений від географічної назви, і тоді це переважно двокомпонентні словосполучення типу *ізраїльський вірус*, або це просто одинична географічна назва, що вказує на місце виникнення вірусу (*Єрусалим*). *Ізраїльський вірус* (інша його назва *Єрусалим*) уперше був виявлений в Єрусалимському університеті (Ізраїль) 1987 року. Він досить відомий в історії комп'ютерної вірусології тим, що у свій

час його поширення уперше набуло характеру пандемії серед комп'ютерних систем. Найвідоміший із таких вірусів – це *віденський вірус*. Він є одним із перших примітивних вірусів, котрий виявили у Відні. При завантаженні у пам'ять комп'ютера цей вірус інфікує всі com-програми.

Пакистанський вірус, розроблений братами Амджатом і Базит Алві у 1986 році, був виявлений улітку 1987. Шкідлива програма повинна була покарати місцевих піратів, що крадуть програмне забезпечення у їхньої фірми. У програмі значилися імена, адреси і телефони братів, і це перший стелсвірус (вірус-невидимка) – при спробі читання зараженого сектора він «підставляє» його незаражений оригінал.

Лехаїський вірус. Його назва пов'язана із назвою Лехаїського університету (США), і він був запущений у роботу в листопаді 1987. Протягом декількох днів цей вірус знищив вміст сотень дискет з бібліотеки обчислювального центру університету і особистих дискет студентів. За час епідемії вірусом було заражено близько чотирьох тисяч комп'ютерів. Назви комп'ютерних вірусів за датою активації.

Окрему групу назв вірусів становлять програми, котрі іменуються за датою, коли вони активуються. Наприклад, назва вірусу *Чорна п'ятниця* (англ. *Black friday*) мотивована тим, що якщо час роботи з інфікованим програмним забезпеченням приходить на п'ятницю 13-го числа, то заражені ним файли знищуються. Інша назва цього вірусу – «*П'ятниця, тринадцяте*».

Назви комп'ютерних вірусів за кількістю байтів. Дуже часто, псуючи програмне забезпечення комп'ютера, віруси дописують до окремих файлів свої інфіковані байти, збільшуючи довжину файлів на певну кількість інформації, що перешкоджає роботі з ПК. Такі віруси мають у своїх назвах цифру, що позначає кількість байтів. Це, до речі, робить такі назви схожими на номенклатурні назви. Переважно найменування такого типу дублюють уже існуючі образні назви вірусів і використовуються переважно фахівцями. Це такі назви, як *вірус-648* (друга назва *віденського вірусу*), *вірус-1701* або *вірус-1704* (друга назва вірусу *Каскад, Водоспад*), *вірус-1813* (друга назва *ізраїльського вірусу*), *вірус-1800* – (друга назва вірусу *Чорний месник*) і т. п.

Назви комп'ютерних вірусів за дією, яку вони виконують в ОС. Яскравим прикладом є вірус *Перезавантаження* (англ. *Restart*), котрий таким чином інфікує будь-яку програму, з якою працює користувач, що вона при запуску призводить до перезавантаження системи (відбувається дія кнопок Ctrl+Alt+Del).

Назви комп'ютерних вірусів за візуальним ефектом. Окрема група назв – це найменування вірусів, мотивоване тим візуальним ефектом, який вони спричиняють на екрані монітора. Сюди належать назви: *Каскад, Водоспад* (англ. *Cascade*) – вірус спричиняє обсіпання символів на екрані, що супроводжується характерним шелестінням, *Чорна діра* (англ. *Black Hole*) – при виведенні інформації на дисплей у нижньому лівому куті екрана з'являється чорний прямокутник (діра), *Пінг-понг* (англ. *Ping-pong*) – на екрані починає стрибати м'ячик від пінг-понгу, *Італійський стрибунець* (англ. *Italian Bouncing*) – інша назва вірусу *Пінг-понг*, *М'яч, М'ячик* (англ. *Ball*) – на екрані починає стрибати м'ячик, як і у вірусі *Пінг-понг*. Останні три назви часто позначають один і той же вірус, котрий час від часу викликає на екран ПК ромбик, квадратик чи щось схоже на м'яч, який, переміщуючись по екрану, відбивається від його рамок. Візуально ми бачимо щось схоже на пінг-понг на екрані.

Назви комп'ютерних вірусів за характерним текстом. Одним із перших таких вірусів була шкідлива програма *Рептилія* (англ. *Creeper*). При активації цього вірусу на екран виводилося повідомлення «*Я рептилія: схопіть мене, якщо зможете!*» (англ. «*I'm the Creeper: catch me if you can!*»). Інший такий вірус має назву «*Я люблю вас!*» (англ. «*I love you!*»), ним у травні 2000 року за кілька годин було заражено мільйони комп'ютерів. Вірус *Темний месник* (англ. *Dark avenger*) (інші його назви *Eddi* (англ. *Eddie*), *Софія* (англ. *Sofia*)) одержав свої назви за текстовим рядком «*Eddi живе ... десь у часі. Ця програма була написана у місті Софія (С) 1988-89 Чорний месник*» (англ. «*Eddie lives ... somewhere in time. This program was written in the city of Sofia (C) 1988-89 Dark avenger*»), що спливав на екрані при активації.

Вірус *Закам'янілий* (англ. *Stoned*) так називається, оскільки під час завантаження системи на екран просто видається текст «*Ваш ПК зараз закам'янілий*» (англ. «*Your PC is now Stoned*»), після чого робота продовжується далі. Назва вірусу *Марихуана* (англ. *Marijuana*) мотивована фразою «*Легалізуйте Марихуану!*» (англ. «*Legalise Marijuana!*»), яка спливає при завантаженні інфікованої системи. Вірус *Динамо* (англ. *Dinamo*) видає на екран фразу: «*Динамо (Київ) – чемпіон!!!*» (англ.

«*Dinamo (Kiev) – champion!!!*») – звідси й назва. Назва вірусу «*До побачення!*» (англ. «*Bye!*») також мотивована текстом, що впливає при завантаженні системи. Назви комп'ютерних вірусів за автором.

Особливу групу становлять назви вірусів, котрі зберігають у собі імена своїх авторів. Оскільки написання і поширення вірусів – кримінальна справа, то такі випадки збереження імен авторів у назвах програм-шкідників дуже рідкісні. Відомим є вірус або черв'як *Morrisc* (англ. *Morris Worm*), котрим у 1988 році Роберт Морріс-молодший, аспірант факультету інформатики Корнельського університету, інфікував велику кількість комп'ютерів.

Окремо слід сказати про так звані *троянські програми* (англ. *Trojans*), котрі виконують шкідливі дії на комп'ютері замість потрібних, або паралельно з ними. Програма такого типу має назву *троян, троянський кінь, троянська програма, троянський вірус* тощо. Троянські програми називають саме так під впливом загальновідомого образу з грецької міфології – троянського коня як символу хитрощів, підступних намірів.

На жаль, вірусів, написаних українськими хакерами не так багато і вони не такі відомі. Саме через це основна кількість назв вірусів представлена у вигляді кальок. Проте деякі з «наших» вірусів вже згадувались у цій статті, наприклад, вірус «Динамо». Окрім нього, хотілось би ще згадати маловідомого українського троянського коня, який має не зовсім українську назву «Джек із тіні» (англ. «*Jack from Shadow*»). Цей вірус проникає у комп'ютери користувачів під виглядом «мема», тобто смішної картинки, і ховає свою справжню натуру, яка в свою чергу дає її власнику повний контроль над комп'ютером користувача.

Отже, назви комп'ютерних вірусів у сучасній українській мові переважно мають англійське походження, а в українській адаптуються у вигляді прямих кальок. Віруси, створені україномовними користувачами, мають власне українські назви. Назви комп'ютерних вірусів можна чітко розділити на кілька груп: назви комп'ютерних вірусів за місцем виникнення, за датою активації, за дією, за кількістю байтів, за характерним текстом, візуальним ефектом, за автором тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вікіпедія. Комп'ютерний вірус // Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/> (дата звернення 28.09.2017) - назва екрана.
2. Технічний комітет стандартизації науково-технічної термінології (ТК СНТТ) // Режим доступу: <http://lp.edu.ua/>
3. Чемеркін С.Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси./С.Г. Чемеркін – К., 2009. – 240 с.
4. Тищенко О. М. Стиль мови Інтернет-спілкування в Національному корпусі б. української мови /О.М. Тищенко// Лінгвостилістика: об'єкт – стиль, мета – оцінка. Зб. наук. праць, присвяч. 70-річчю від дня народження проф. С.Я. Єрмоленко / Відп. ред. Академік НАН України В.Г. Скляренко. – К., 2007. – С. 362–367.

Цукрук Валентин Іванович – студент групи 2ПІ-166, факультету інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: valepatt666@gmail.com

Науковий керівник: **Азарова Лариса Євстахіївна**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства., Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Tsukruk Valentyn I. – Department of Information Technologies and Computer Engineering , Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : valepatt666@gmail.com

Supervisor: **Azarova Larissa Yevstahiyivna**, Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Linguistics., Vinnitsa National Technical University. Vinnitsa.